

POSUDEK VEDOUcíHO DIPLOMOVÉ PRÁCE

Jméno diplomanta/diplomantky:	Jana Varmužová
Téma práce:	Právní úprava poskytování duchovní péče v českém vězeňství
Rozsah práce:	58 s. čistého textu
Datum odevzdání práce:	15. 11. 2021

1. Aktuálnost (novost) tématu

Diplomantka si zvolila téma, které je v současnosti běžnou součástí komplexních konfesněprávních pojednání u nás i v zahraničí. Monografie věnující se pouze duchovní péči ve věznicích a jejím právním aspektům, ale tak časté nejsou. Na Právnické fakultě Univerzity Karlovy zatím nebyla na toto téma žádná diplomová práce napsána.

Situace věřících z různých náboženských společenství, ať jde o křesťany, židy nebo Svědky Jehovovy, kteří byli kvůli své víře zavřeni ve věznicích, koncentračních táborech, pracovních táborech, psychiatrických léčebnách a podobných zařízeních v době panování nacismu a komunismu, je v češtině poměrně dobře zpracována. Přestože se tomuto tématu nevěnuje tolik pozornosti, kolik by si zasloužilo, je v české literatuře zastoupeno mnoha desítkami knižně vydaných pamětí bývalých muklů a knižních rozhovorů s nimi. A v těchto temných dobách, kdy bylo frapantně pošlapáváno právo a lidská důstojnost, lze nalézat klíč k řešení mnoha dnešních problémů, včetně problémů vězeňských, tedy nalézat pravdu a neklouzat po povrchu.

2. Náročnost tématu na teoretické znalosti, vstupní údaje a jejich zpracování a použité metody

Téma vyžaduje, aby diplomantka ovládala konfesní právo včetně jeho historie, ústavní právo a mezinárodní právo veřejné. V jeho rámci především mezinárodní smlouvy o lidských právech, judikaturu Evropského soudu pro lidská práva a také právo konkordátní. Je třeba znát také právo církevní více církví, které vysílají do věznic a dalších podobných zařízení své zástupce. Je třeba mít vědomosti o předpisech o organizaci vězeňství, o dohodách o duchovní péči a organizaci vězeňství.

K tomu je třeba ovládat anglický jazyk, a pokud možno aspoň jeden další světový jazyk. V těchto jazycích existuje velké množství literatury k tématu se vztahující.

3. Formální a systematické členění práce

V krátkém, ale hutném *Úvodu* (na s. 4) autorka vymezuje téma diplomové práce z časového a obsahového hlediska a zmiňuje své pojetí významu duchovní péče ve věznicích. Na doporučení vedoucího diplomové práce, jak obohatit a upřesnit *Úvod* diplomantka nereagovala. I v dalším textu lze říci, že na připomínky vedoucího diplomové práce, mnohdy dokonce písemné, nebrala ohled buď vůbec (své texty neopravila ani nedoplnila), anebo tak učinila jen zcela nepatrně.

Diplomantka správně uvádí, že výkon práva na náboženskou svobodu má rozměr individuální i kolektivní a v práci víceméně sleduje základní myšlenkovou kostru stanovenou knihami J. R. Tretery, *Stát a církev v České republice* z roku 2002 a J. R. Tretery a Z. Horáka *Konfesní právo* z roku 2015 a používá také některých děl dalších předních českých konfesionalistů, jako je Jakub Kříž a Petr Jäger.

V *Úvodu* vymezuje některé další myšlenkové kontury dalšího textu. Hovoří o spojení výkonu práva na náboženskou svobodu a prostředku nápravy jednotlivce. Sám to považují za samozřejmé, a formuloval bych to jasněji a příměji, než jak to činí diplomantka.

V Úvodu dále diplomantka správně uvádí, že moderní vězeňské systémy, ač sekulární, vycházejí z křesťanských idejí odpuštění a schopnosti nápravy. Tedy nikoli ze světského principu odplaty za spáchané utrpení a škodu. Poukazuje na účelnost duchovní péče ve věznicích spojenou s faktem, že náboženská víra odsouzených je obvykle spojena se snížením recidivujícího chování po propuštění.

Musíme k tomu dodat, že jde o *skutečné* obrácení jednotlivce, který si během dostatečně dlouhého času svého věznění uvědomil, co spáchal, a z vnitřní vůle sám před sebou (a před Bohem) se zavázal k nápravě a *ukončení páchání trestné činnosti* i v budoucím životě. Tento aspekt odpovídá i světskému pojetí účelu trestu jako výchovy zločince k jeho nápravě, jak v jednání, tak v myšlení. Tato dvojedinost přístupu k cíli trestu za porušení práva a spáchání *velikého zla a utrpení* poškozeným osobám, měla být v práci více zdůrazněna.

Diplomantka v Úvodu poukazuje na další hledisko, které nazývá pragmatickým, a sice, že respektování náboženské svobody je základním prvkem předcházení konfliktům, zatímco její potlačování je téměř vždy jejich zdrojem. Podle mého názoru nejde na prvním místě o pragmatismus, ale spíše o logiku.

Diplomantka dále uvádí, že „respektování názorové plurality obecně ... je základním prvkem předcházení konfliktů, zatímco její potlačování je téměř vždy jejich zdrojem“. K tomu uvádím, že je jasně vidět meze názorové plurality, která není bezbřehá. Nelze připustit jakoukoli glorifikaci trestného činu a ubližování ostatním lidem, tím spíše šíření myšlenek směřujících k totalitě či k autoritativnímu režimu, ke genocidě a likvidaci svobody a samostatnosti českého státu. Nelze připustit ani urážky a potlačování práv a svobod náboženských a etnických skupin.

Práce je celkově logicky a systematicky správně rozdělena na čtyři kapitoly: *Vývoj vězeňského systému na českém území, Historie vězeňské duchovní péče na českém území, Současná právní úprava duchovní péče a Specifika poskytování duchovní péče ve věznicích.*

4. Vyjádření k práci

Práce jako celek dostatečným způsobem popisuje současnou právní úpravu duchovní péče ve věznicích a jiných podobných institucích.

Nejslabší součást diplomové práce představuje první kapitola věnovaná vývoji vězeňského systému v českých zemích a po ní kapitola o historii vězeňské duchovní služby na českém území.

Diplomantce se nepodařilo tyto kapitoly myšlenkově propojit s dalším textem. Diplomantka tyto kapitoly nedostatečně nekonzultovala s vedoucím diplomové práce, resp. nezohlednila jeho návrhy, které jí písemně zaslal. Je třeba uvést, že konzultace diplomové práce byly spíše sporadické, většinou na dálku pomocí e-mailu. Na definitivní podobě práce je vidět i to, že od jejího zadání v listopadu 2019 do jejího odevzdání uběhly dva roky. Z jejích malých pokroků v tomto mezidobí vyplývá, že na práci nebylo průběžně pracováno a věnována jí dostatečná pozornost i časový vklad.

Vzhledem k tomu, že diplomantka až na jeden případ nezohlednila písemně zachycené zkušenosti vězňů svědomí, kteří v období nacismu a komunismu „seděli“ (viz bod 1 tohoto posudku), připravila svůj text o potřebnou dynamiku a souvislosti. Nelze jí ale upřít snahu, která se projevuje četnými citáty z poměrně rozsáhlé české odborné literatury věnované historii českého vězeňství a historii duchovní služby, resp. uváděním parafrází této literatury.

Druhým hlavním záporem práce je nedostatečné použití cizojazyčné literatury a minimální přihlížení k zahraniční úpravám duchovní péče ve věznicích, která přece významným způsobem ovlivňuje českou úpravu. Rozbor judikátů Evropského soudu pro lidská práva věnovaných duchovní službě ve vězeních nemůže tento deficit nahradit.

5. Kritéria hodnocení práce

Splnění cíle práce	Cíle diplomové práce bylo celkově dosaženo.
Samostatnost při zpracování tématu včetně zhodnocení práce z hlediska plagiátorství	Diplomantka zpracovala svou práci samostatně. Cituje z přiměřeného množství české literatury, výjimečně ze zahraniční literatury.
Logická stavba práce	Celkově v pořádku, s mírnými výkyvy.
Práce se zdroji (využití cizojazyčných zdrojů) včetně citací	Práce pracuje především s českými zdroji. Na několika místech používá anglicky psané literatury, zejména v závěru diplomové práce. Použití zahraniční literatury není dostatečné.
Hloubka provedené analýzy (ve vztahu k tématu)	Hloubka provedené analýzy je dostatečná, zejména v závěru práce, i když celkově by si práce zasloužila důkladnějšího promyšlení.
Úprava práce (text, grafy, tabulky)	Úprava práce je akceptovatelná. V kapitolách 3 a 4 uvádí autorka čísla podkapitol, která se neshodují s číslováním v Obsahu.
Jazyková a stylistická úroveň	Práce je bez zjevných chyb. Po slohové stránce je na ucházející úrovni.

6. Připomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě

Právní postavení vězeňských kaplanů v českých věznicích.

Doporučení/nedoporučení práce k obhajobě	Práci doporučuji k obhajobě.
Navržený klasifikační stupeň	Dobře.

V Praze dne 2. února 2022

Doc. JUDr. ICLic. Zábaj Horák, Ph.D., LL.M.

vedoucí diplomové práce